

LULEÅ KOMMUN

ÄNGESBYN

Skydd av grundvattentäkt

Skyddsföreskrifter och allmänna upplysningar

Fastställt 2004-05-24
Kommunfullmäktige
Luleå kommun

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

VATTENSKYDDSSOMRÅDE	2
SYFTE MED SKYDDET	2
AVGRÄNSNING AV SKYDDSZONER	2
HÄNSYNSREGLER.....	2
DEFINITIONER	4
SKYDDSFÖRESKRIFTER.....	4
VATTENTÄKTSZON	4
PRIMÄR OCH SEKUNDÄR SKYDDSZON	5
ÖVRIGA UPPLYSNINGAR.....	10
BEREDSKAP.....	10
ANMÄLAN AV OLYCKSHÄNDELSE.....	10
ERSÄTTNING.....	11
KRAV FÖR TILLSTÅND	11
UNDANTAG FRÅN MEDDELADE SKYDDSFÖRESKRIFTER.....	11
PÅFÖLJD	11
TILLSYN	12
ÖVRIG LAGSTIFTNING	12
NY LAGSTIFTNING.....	12
UPPSÄTTNING AV SKYLTA, STÄNGSEL.....	12
INFORMATION.....	12
SPRIDNING AV KEMISKA BEKÄMPNINGSMEDEL	12
HANTERING AV BRANDFARLIGA VÄTSKOR OCH ÖVRIGA KEMIKALIER	13
TRANSPORT AV FARLIGT GODS	14
AVLOPPSANLÄGGNINGAR.....	14

VATTENSKYDDSSOMRÅDE

Syfte med skyddet

Syftet med föreliggande skyddsföreskrifter är att motverka risken för förorening av vattnet i Ängesbyns vattentäkt. Vatten är ett livsmedel och en av de viktigaste komponenterna för att uppnå en god livskvalitet. Det är därför viktigt att skydda vattnet mot föroreningar och annan negativ påverkan, både för dagens förbrukning och för framtiden.

Avgränsning av skyddszoner

Vattenskyddsområdet är indelat i vattentäktsszon, primär – respektive sekundär skyddszon (tidigare betecknade inre - respektive yttre skyddszon). Skyddszonernas gränser har dragits utifrån de hydrogeologiska förhållanden som råder inom vattentäktens tillrinningsområde. Skyddsföreskrifterna är en del av arbetet för att förhindra att vattnet som når vattentäkten förorenas.

Skyddszonernas gränser redovisas i bifogad karta. Vattentäktssonen består av vattenverket. Primär skyddszon innefattar det område inom vilket grundvattnet har en uppehållstid på mindre än 100 dygn innan brunnen nås, vilket innebär att det finns risk för att bakterier som släpps ut inom zonen inte hinner avdödas och därigenom kan kontaminera dricksvattnet. I sekundär skyddszon ingår området där vattnet har en transporttid på 1 år eller mindre fram till brunnen.

Hänsynsregler

I miljöbalkens 2 kap 3 § finns allmänna hänsynsregler som innebär att alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidtar en åtgärd skall utföra de skyddsåtgärder, iaktta de begränsningar och vidta de försiktighetsmått i övrigt som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten eller åtgärden medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. Detta innebär att om en yt- eller grundvattentillgång utnyttjas eller kan komma att utnyttjas för vattentäkt, är alla som vill bedriva sådan verksamhet eller vidtaga sådana åtgärder i vatten eller på land som kan skada vattentillgången skyldiga att vidta de skyddsåtgärder, tåla de be-

gränsningar av verksamheten och iaktta de försiktighetsmått i övrigt som skäligen kan fordras för att förebygga eller avhjälpa skadan. Skyddsföreskrifterna kan ses som en upplysning om hur de allmänna hänsynsreglerna ska tolkas inom skyddsområdet.

DEFINITIONER

I föreliggande föreskrifter definieras hantering som en verksamhet eller åtgärd som utgörs av tillverkning, bearbetning, behandling, förpackning, förvaring, transport, användning, omhändertagande, destruktion, konvertering, saluförande, överlåtelse och därmed jämförliga förfaranden.

I begreppet djurhållning inkluderas

1. nötkreatur, häst, get, får eller svin,
2. pälsdjur eller fjäderfä som inte är sällskapsdjur

Kemiska bekämpningsmedel definieras som en kemisk produkt som är avsedd för att förebygga eller motverka att djur, växter eller mikroorganismer, däribland virus, orsakar skada eller olägenhet för människors hälsa eller skada på egendom. Det omfattar växtskyddsmedel som används i huvudsak för att skydda växter och växtprodukter inom jordbruk, skogsbruk och trädgårdsbruk. Begreppet inkluderar således även träskyddsmedel.

Med avloppsvatten avses:

1. spillvatten eller annan flytande orenlighet,
2. vatten som använts som kylning, eller
3. vatten som avleds för avvattnings av en begravningsplats

Farligt gods är sådant gods som avses i lagen om transport av farligt gods (1982:821).

SKYDDSFÖRESKRIFTER

Vattentäktsszon

§1 VATTENTÄKTSZON

Inom vattentäktsszonen får endast vattentäktiv verksamhet bedrivas. Vattenverket, i vilket brunnen är belägen, ska vara låst.

Primär och sekundär skyddszon

§2 HANTERING AV PETROLEUMPRODUKTER

Primär och sekundär skyddszon: Hantering av petroleumprodukter i större volym än 250 liter ska så långt som möjligt undvikas och får inte ske utan tillstånd och efterföljande av eventuella föreskrifter från miljönämnden. Nämnden lämnar då anvisningar om vilken mängd som får hanteras för respektive ämne samt föreskriver om skyddsåtgärder som i förekommande fall måste vidtas.

Tillstånd får ej medges om inte arrangemang för att minimera risken för spill vidtas. Förvaringstankar, stationära förbränningsmotorer etc måste alltid vara utrustade eller placerade så att den lagrade volymen vid läckage säkert kan förhindras tränga ned i marken.

§3 HANTERING AV KEMIKALIER OCH KEMISKA BEKÄMPNINGS-MEDEL

Primär och sekundär skyddszon: Hantering av kemiska bekämpningsmedel får inte förekomma. Hantering av kemikalier ska så långt som möjligt undvikas. Vid hantering av större mängder än vad som normalt förekommer inom ett hushåll ska tillstånd sökas hos miljönämnden. Nämnden lämnar då anvisningar om vilken mängd som får hanteras för respektive ämne samt föreskriver om skyddsåtgärder som i förekommande fall måste vidtas.

Tillstånd medges ej om kemikalierna inte förvaras på lämpligt sätt, dvs förpackningarna ska vara märkta och anpassade efter förvarad kemikalie. Eventuella läckage ska samlas upp. I samband med att tillstånd för hantering av kemikalier beviljas ska rutiner fastställas för hur eventuellt spill ska hanteras.

§4 JORDBRUK, TRÄDGÅRDS- OCH BOSKAPSSKÖTSEL

Primär skyddszon: Hantering av växtnäringsämnen eller upplag av gödsel får inte förekomma utan tillstånd och efterföljande av eventuella föreskrifter från miljönämnden. Normal trädgårdsskötsel för hushållsändamål får dock förekomma. Tillstånd för gödselupplag får

endast medges om upplaget utformas så att läckage till yt- och grundvatten undviks. Tillstånd för spridning av gödsel får ej ges för gödselspridning på tjälad mark eller för spridning utanför växtsösongen.

Silos innehållande ensilage får ej förekomma om de inte är täta eller har ett utlopp till gödselbrunn eller avlopp.

Utvidgning eller nyetablering av verksamhet med djurhållning får inte förekomma utan tillstånd och efterföljande av eventuella föreskrifter från miljönämnden. Syftet med föreskrifterna ska vara att förhindra att vattentäkten kontamineras av bakterier och/eller näringsämnen.

Sekundär skyddszon: Hantering av växtnäringsämnen eller upplag av gödsel får inte förekomma utan tillstånd och efterföljande av eventuella föreskrifter från miljönämnden. Normal trädgårdsskötsel för hushållsändamål får dock förekomma. Tillstånd för gödselupplag får endast medges om upplaget utformas så att läckage till yt- och grundvatten undviks. Tillstånd för spridning av gödsel får ej ges för gödselspridning på tjälad mark eller för spridning utanför växtsösongen.

§5 SKOGSBRUK OCH DIKNING

Primär skyddszon: För hantering av växtnäringsämnen måste tillstånd sökas hos miljönämnden. Permanenta upplag av bark och timmer får inte förekomma. För tillfälliga upplag ska tillstånd sökas hos miljönämnden. Markavvattning får inte förekomma. Skogsvårdsåtgärder och skyddsdikning får inte förekomma utan tillstånd och efterföljande av eventuella föreskrifter från kommunens miljönämnd. Återplantering ska ske så snart som möjligt och får ej ske med kemiskt behandlade plantmaterial.

Sekundär skyddszon: Hantering av växtnäringsämnen, permanenta upplag av bark och timmer, markavvattning, skyddsdikning eller annan avverkning än röjning och gallring får inte förekomma utan tillstånd och efterföljande av eventuella föreskrifter från kommunens miljönämnd. Återplantering ska ske så snart som möjligt och får ej ske med kemiskt behandlade plantmaterial.

§6 AVLEDNING AV AVLOPPSVATTEN OCH DAGVATTEN SAMT HANTERING AV AVFALL

Primär zon: Befintliga infiltrationsanläggningar och markbäddar för hushållsspillvatten och dagvatten får endast förekomma om deras funktion är acceptabel enligt miljönämndens bedömning. Inga nya anläggningar får etableras. Avloppsvatten får inte släppas ut i vattenområden. Deponering eller mellanlagring av avfall, förorenade massor eller snö från trafikerade ytor utanför skyddszonen får inte förekomma.

Sekundär skyddszon: Infiltrationsanläggningar för hushållsvatten får ej anläggas utan tillstånd från kommunens miljönämnd. Anläggningars funktion ska vara acceptabel enligt miljönämndens bedömning. Deponering eller mellanlagring av avfall, förorenade massor eller snö från trafikerade ytor utanför skyddszonen får inte förekomma.

§7 VÄGHÅLLNING

Primär skyddszon: Upplag eller tillverkning av asfalt, oljegrus eller vägsalt får inte ske. Mellanlagring eller upplag av snö från trafike-

rade ytor utanför skyddszonen får inte ske. Saltning av vägar är förbjuden. Sand med saltinblandning får dock användas. Gator och vägar som passerar över gränsen till skyddsområdet ska vara skyltade på lämpligt sätt.

Sekundär skyddszon: Upplag eller tillverkning av asfalt, oljegrus eller vägsalt får inte ske utan prövning av miljönämnden. Mellanlagring eller upplag av snö från trafikerade ytor utanför skyddszonen får inte ske. Saltning av vägar är förbjuden. Sand med saltinblandning får dock användas. Gator och vägar som passerar över gränsen till skyddsområdet ska vara skyltade på lämpligt sätt.

§8 TÄKTVERKSAMHET

Primär skyddszon: Sand- och grustäkt eller annan täktverksamhet får ej förekomma.

Sekundär skyddszon: Sand- och grustäkt eller annan täktverksamhet får ej förekomma utan tillstånd från kommunens miljönämnd. Grustäkt eller annan täktverksamhet får inte gå djupare än två meter över högsta grundvattenyta. Risker för föroreningstillförsel genom spill vid verksamheten ska beaktas. Ett vegetationstäckes ska så snart som möjligt återställas på färdigbrutna områden.

Vid bedrivande av täktverksamhet ska grundvattennivåmätningar utföras av verksamhetsutövaren minst 1 gång varannan månad, för att kontrollera nivå mellan täktbotten och grundvatten. Mätningarna ska redovisas för tillsynsmyndigheten. Undantag från detta krav kan medges för husbehovstäkter av miljönämnden.

§9 TRANSPORT AV FARLIGT GODS

Primär och sekundär skyddszon: Farligt gods får ej transporteras genom området. Transport av farligt gods är endast tillåten om godset ska levereras till fastighet belägen inom skyddsområdet.

§10 UPPSTÄLLNING OCH SKÖTSEL AV ARBETSFORDON

Primär och sekundär skyddszon: Uppställning och tankning av arbetsfordon med tillhörande utrustning vid tillfällig eller permanent verksamhet är förbjuden om risken för oljespill inte har beaktats och om åtgärder för att hindra eventuellt läckage att tränga ned till grundvattnet inte har vidtagits. Sådana åtgärder är t ex att placera täta dukar under uppställda maskiner.

§ 11 FORDONSTVÄTT

Primär och sekundär skyddszon: Fordonstvätt är endast tillåten på plats där förbrukat vatten avleds via avlopp till spillvattennätet.

§12 ENERGIANLÄGGNINGAR

Primär skyddszon: Markvärmeanläggningar (ytjordvärme, bergvärme, grundvattenvärme), värmelager i grundvatten eller energibrunnar borrade i berg får inte anläggas.

Sekundär skyddszon: Markvärmeanläggningar (ytjordvärme, bergvärme, grundvattenvärme), värmelager i grundvatten eller energibrunnar borrade i berg får inte anläggas utan tillstånd av miljönämnden. Kemikalier som används i anläggningarna ska väljas efter bästa miljöval.

§13 ENSKILDA GRUNDVATTENTÄKTER

Primär skyddszon: Brunnar för enskilda grundvattentäkter får inte anläggas utan tillstånd från miljönämnden.

§14 SCHAKTNINGS- OCH UNDERJORDSARBETEN

Primär och sekundär skyddszon: Schaktningsarbeten, t ex i samband med vägbyggen, eller underjordsarbeten får ej ske utan tillstånd av miljönämnden. Mindre grävningsarbeten inom bostadsfastigheter får dock utföras. Schaktning får inte ske så att det naturliga skyddet mot grundvattenförorening, i form av täckande och/eller tätande marklager, onödigtvis skadas.

ÖVRIGA UPPLYSNINGAR

Beredskap

Uppgifter angående vattenskyddsområdet samt en plan för sanering vid akut föroreningsrisk skall finnas hos Räddningstjänsten. Räddningstjänsten ska även ha uppgifter om kontaktpersoner inom kommunen.

Anmälan av olyckshändelse

Olyckshändelser, spill eller läckage, som utgör risk för vattenförorening, skall omedelbart anmälas av den som orsakat tillbudet eller fått kännedom om tillbudet. Anmälan skall göras till den kommunala

räddningstjänsten tel 112, miljökontoret samt vattentäktens huvudman (tekniska förvaltningen, Luleå kommun).

Ersättning

Eventuell ersättning för intrång i pågående markanvändning m m regleras i 31 kap 4 § miljöbalken. Fastighetsägare och innehavare av särskild rätt till fastighet kan ha rätt till ersättning om föreskrift för vattenskyddsområde innebär att pågående markanvändning avsevärt försvåras inom berörd del av fastighet. Detsamma gäller om mark tas i anspråk. Ersättning utgår dock inte för den "förlust" som beror på att förväntningar om ändring i markens användningssätt inte kan infrias på grund av skyddsföreskrift.

Krav för tillstånd

Tillstånd för verksamheter inom skyddsområdet får endast medges i de fall syftet med skyddet ej motverkas.

Undantag från meddelade skyddsföreskrifter

Vid fastställande av föreliggande skyddsföreskrifter får kommunens miljönämnd ge dispens till befintlig verksamhet under förutsättning att dessa inte strider mot bestämmelser i miljöbalken eller annan lagstiftning och under förutsättning att detta inte motverkar syftet med skyddet. Inte heller dispenser eller tillståndsmedgivanden för nya verksamheter/åtgärder beviljas om syftet med skyddet motverkas.

Innan dispens eller tillstånd medges skall samråd mellan kommunens miljönämnd och vattentäktens huvudman (tekniska förvaltningen) ske.

Påföljd

Överträdelse av skyddsbestämmelserna kan medföra ansvar enligt 29 kap 8 § miljöbalken (1998:808).

Tillsyn

Kommunen är tillsynsmyndighet för vattenskyddsområdet enligt miljöbalken och förordningen (1998:900) om tillsyn enligt miljöbalken, eftersom skyddet i föreliggande fall är fastställt av kommunen.

Övrig lagstiftning

Tillstånd och dispens enligt föreskrifterna i detta beslut fritar inte från prövning enligt annan lagstiftning. Utöver ovanstående föreskrifter gäller bl a vad som sägs i gällande författningar.

Ny lagstiftning

Ny lagstiftning eller bestämmelser enligt förordningar, som fastställs efter beslutsdatum och som utökar skyldigheterna inom här aktuellt vattenskyddsområde, gäller utöver här meddelade föreskrifter.

Uppsättning av skyltar, stängsel

Om skyltar eller stängsel behöver sättas upp enligt dessa föreskrifter får annans mark tas i anspråk för detta. Om överenskommelse inte kan träffas på frivillig väg kan Länsstyrelsen ålägga en markägare att upplåta sin mark för ovan nämnda ändamål.

Information

Det är lämpligt att huvudmannen regelbundet informerar samtliga fastighetsägare och brukare inom skyddsområdet om här meddelade föreskrifter.

Spridning av kemiska bekämpningsmedel

I Naturvårdsverkets författningssamling, NFS 1997:2 (14§) finns föreskrifter om användningen av bekämpningsmedel inom vattenskyddsområde. Kommentarer och anvisningar till hur föreskrifterna ska tillämpas finns i Naturvårdsverkets Allmänna råd 97:3.

Bestämmelsen innebär att den som yrkesmässigt vill använda bekämpningsmedel inom vattenskyddsområde måste ansöka om tillstånd för detta hos kommunens miljönämnd. Nämnden skall sedan

utifrån erforderligt beslutsunderlag avgöra om tillståndet kan medges eller inte och om tillstånd ges också meddela under vilka förutsättningar detta gäller. Syftet med bestämmelsen är att kunna skydda vattenförsörjningen såväl genom att förebygga föroreningar av vattentäkter som att vidta åtgärder vid förorenade täkter.

Hantering av brandfarliga vätskor och övriga kemikalier

Vattentäkter måste skyddas mot vätskor som kan fördärva dricksvattnet. Brandfarliga vätskor (petroleumprodukter) är mycket besvärliga föroreningar i detta sammanhang. Det räcker t ex med en liter dieselolja för att göra en miljon liter vatten odrickbart. Det medför dock ingen hälsorisk att dricka vattnet vid låga halter, även om det luktar och smakar illa. Oljeföroreningar kan bli kvar under mycket lång tid (flera år) i mark och grundvatten.

I Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd om skydd mot mark- och vattenförorening vid lagring av brandfarliga vätskor (NFS 2000:4) föreskrivs att cisterner ska vara lätt åtkomliga för tillsyn. Det anges även vilka krav som gäller för återkommande kontroll av olika typer av cisterner. I föreskrifternas 10 kapitel anges särskilda krav som gäller inom vattenskyddsområden. Det innebär bl a att ytor, på vilka brandfarliga vätskor hanteras, ska utformas på ett sådant sätt att spill och läckage kan insamlas och omhändertas. Ett annat krav som ställs är att det vid påfyllningsrör till tank inom vattenskyddsområde ska vara uppsatt en informationsskylt om "vattenskyddsområde". Informationsskylten ska vara väl synlig, vara av varaktig beskaffenhet eller ha annan varaktig märkning. Ett förslag på utformning av skylt finns även i allmänna råden NFS 2000:4. Cistern eller lösa behållare för en sammanlagd volym som är större än 250 liter skall ha sekundärt skydd. Detta gäller dock inte cistern som är belägen i pannrum eller motsvarande i bostadshus och som är under regelbunden uppsikt.

För hantering av kemikalier och/eller petroleumprodukter skall i övrigt iakttas vad som gäller enligt miljöbalken (1998:808) 14 kap angående kemiska produkter, lagen om brandfarliga och explosiva varor (1988:868), lagen om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor (1999:381) samt förordningen

om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor (1999:382).

Transport av farligt gods

Länsstyrelsen har i särskilt beslut rekommenderat vissa vägar för transport av farligt gods i länet.

Om transporter av farligt gods sker skall det fordon som använts uppfylla Statens Räddnings-verks krav enligt ADR/ADR-S.

Avloppsanläggningar

Avloppsanläggningar inom skyddsområdet måste ha en acceptabel funktion. En viktig faktor för att uppnå en tillfredsställande rening är att avståndet mellan högsta grundvattenyta och infiltrationsytan är tillräcklig. En tumregel är att avståndet inte får understiga 1 meter. Mer information om utformning av infiltrationsanläggningar finns i Naturvårdsverkets Allmänna råd 87:6.